

नागपूर शहरातील प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांचा कोविड-१९ च्या परिस्थितीतील  
ऑनलाईन परीक्षेबाबतचा दृष्टिकोण - एक सर्वेक्षणात्मक अभ्यास

सुहासकुमार रूपराव पाटील<sup>1</sup>, Ph.D. & अमित वसंतराव देवतळे<sup>2</sup>

<sup>1</sup>प्राचार्य, शासकीय शिक्षण महाविद्यालय, यवतमाळ

<sup>2</sup>पी.एच.डी.विद्यार्थी, शिक्षणशास्त्र, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ

**Paper Received On:** 25 FEBRUARY 2023

**Peer Reviewed On:** 28 FEBRUARY 2023

**Published On:** 01 MARCH 2023

### Abstract

कोविड-१९ परिस्थितीत संपूर्ण शिक्षण व्यवस्था ठप्प झाल्याकारणाने अध्ययन अध्यापन व त्यानुसार घेण्यात येणाऱ्या परीक्षेचे स्वरूप हे ऑनलाईन झालेले दिसून आले व सुमारे दोन ते तीन वर्षांचा कालावधी संपल्यावरही या ऑनलाईन पद्धतीचा पगडा शिक्षण पद्धतीवर आजही तेवढाच पक्का आहे. कोविड 19 च्या परिस्थिती नंतरही ऑनलाईन मूल्यमापन करणे योग्य होईल का किंवा त्याचा शिक्षकावर तान पडेल किंवा पडणार नाही हे सुद्धा जाणून घेणे आवश्यक आहे या सर्वांचा विचार करता प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थी हे वयोमानांनी लहान असल्यामुळे त्यांचे मूल्यमापन ऑनलाईन पद्धतीने करणे कितपत योग्य आहे हे जाणून घेण्यासाठी संशोधनकर्त्यांनी प्रस्तुत विषय संशोधनासाठी निवडला आहे



[Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com](http://www.srjis.com)

प्रस्तावना :-

सर्वसाधारणपणे परीक्षेचा विचार करता कोणतीही परीक्षा ही निबंधवजा प्रश्न, लघुतरी प्रश्न व वस्तुनिष्ठ प्रश्न अशा संपूर्ण प्रश्नावलीचा एक संच असतो ज्याद्वारे मूल्यमापन करून विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाचे उद्दिष्ट साध्य केले जाते परंतु काही काळा अगोदरच्या परिस्थितीचा आढावा घेतला असता कोविड-१९ परिस्थितीत संपूर्ण शिक्षण व्यवस्था ठप्प झाल्याकारणाने अध्ययन अध्यापन व त्यानुसार घेण्यात येणाऱ्या

परीक्षेचे स्वरूप हे ऑनलाईन झालेले दिसून आले व सुमारे दोन ते तीन वर्षांचा कालावधी संपल्यावरही या ऑनलाईन पद्धतीचा पगडा शिक्षण पद्धतीवर आजही तेवढाच पक्का आहे. या काळात देण्यात व घेण्यात येणारे शिक्षण व विद्यार्थ्यांचे करण्यात येणारे मूल्यमापन यासाठी ऑनलाईन परीक्षा पद्धतीचा वापर सर्रासपणे वाढलेला दिसून येतो शिक्षक व विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीने वरवर बघता ही पद्धत जरी सोयीस्कर वाटत असली तरी शिक्षकांच्या दृष्टिकोनातून ती कितपत उद्दिष्ट साध्य करणारी ठरते या दृष्टिकोनाचा अभ्यास करणे महत्त्वाचे ठरते.

ऑनलाईन परीक्षा पद्धतीचा विचार केला असता यात केवळ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांवर भर देण्यात आलेला असतो. मूल्यमापनासाठी अशी ऑनलाईन परीक्षेची योजना राबवणे, ती राबवत असताना शिक्षकांना व विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या अडचणी, या पद्धतीद्वारे मूल्यमापनातील किती उद्दिष्टे साध्य होतात, ही ऑनलाईन परीक्षा पद्धत कोणत्या कोणत्या विषयाच्या मूल्यमापनासाठी बाधा ठरते व कोणती कौशल्य अशा ऑनलाईन परीक्षा पद्धतीद्वारे साध्य करणे शक्य होत नाही या सर्व बाबींचा विचार प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांच्या दृष्टीने करणे गरजेचे ठरते अशा शिक्षकांचा दृष्टिकोन त्यांना येणाऱ्या समस्या व त्याद्वारे निघणारी निष्कर्ष या सर्वांचा विचार करण्याचा प्रयत्न प्रस्तुत संशोधन पत्रात संशोधकाने केलेला आहे.

जगात थैमान घालणारा कोविड-१९ या कोरोना विषाणूचा भारतात प्रवेश जानेवारी च्या अंतिम आठवड्यात झाल्यावर याचा प्रभाव जास्त वाढू नये यासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून मार्च महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यात टाळेबंदी सुरू झाली. या टाळेबंदीत देशातील अत्यावश्यक सेवा सोडून इतर सर्व क्षेत्र उदा औद्योगिक क्षेत्र, शैक्षणिक क्षेत्र पूर्णपणे बंद करण्यात आले. शैक्षणिक क्षेत्रातील प्राथमिक स्तरापासून विद्यापीठीय स्तरापर्यंत सर्व शाळा संस्था विद्यालय बंद ठेवण्यात आले आणि जानेवारीच्या नंतरचा काळ शैक्षणिक क्षेत्रात हा अभ्यासक्रम पूर्ण करून परीक्षा घेणे व निकाल जाहीर करणे असा महत्त्वाचा कालखंड ठरतो त्यामुळे याची धास्ती विद्यार्थ्यांचा

नाही तर शिक्षकांनीही घेतली आणि आता यावर काय उपाययोजना करावी याचा विचार शिक्षकतज व सरकार करू लागले व अंतिम निर्णय असा घेण्यात आला की माध्यमिक व प्राथमिक स्तरावर अध्ययन व अध्यापन त्या स्तरावरील उपलब्ध ऑनलाईन साधनांद्वारे केले जावे त्याचप्रमाणे विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन करण्यासाठी ऑनलाईन पद्धतिचा वापर करण्यात यावा असा विचार समोर आला आणि त्यानुसार दोन वर्षे सर्व शैक्षणिक क्षेत्रात कार्य करण्यात आले.परंतु दोन वर्षात अपरिहार्य कारनामुळे घेण्यात आलेल्या ह्या परिक्षेद्वारे विद्यार्थ्यांचे योग्य व सर्वांगीण मूल्यमापन झाले का हे बघणे अतिशय आवश्यक आहे .

### संशोधनाची आवश्यकता एवं महत्त्व

कोविड-19 च्या परिस्थितीत विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन हे ऑनलाईन पद्धतीने केल्या गेले म्हणजेच ऑनलाईन परीक्षा घेण्यात आल्या परंतु ऑनलाईन परीक्षा असल्यामुळे प्रश्नांचा प्रकार हा केवळ वस्तुनिष्ठ होता ,त्याचप्रमाणे परिक्षेचा कालावधी देखील त्याप्रमाणे ठरविल्या गेला होता.प्राथमिक स्तरावर विचार केला असता प्राथमिक स्तरावर विविध विषय असतात त्याचप्रमाणे काही विषय हे प्रत्यक्षीक विषय म्हणून देखील ओलखल्य जातात. एखाद्या भाषा विषयाचे मूल्यमापन करताना श्रवण, भाषण, वाचन लेखन या चारही कौशल्यांचे मूल्यमापन केल्या जाते किंवा गणित विषयातील मूल्यमापन करताना केवळ उत्तराचे मूल्यमापन केल्या जात नाही तर गणितातील पायऱ्यांचेही मूल्यमापन केल्या जाते अशावेळी कोविड-19 च्या परिस्थितीत झालेले मूल्यमापन हे सर्वांगीण मूल्यमापन होते का? यावर विचार करणे आवश्यक आहे त्याचप्रमाणे भाषा गणित व इतर विषय यांचेही मूल्यमापन योग्य पद्धतीने होणे आवश्यक आहे. कोविड 19 च्या परिस्थितीत सर्व शिक्षकांनी ऑनलाईन टीचिंग यशस्वीरित्या पार पडली परंतु त्याचे मूल्यमापन योग्य प्रकारे झाले की नाही किंवा असेच ऑनलाईन मूल्यमापन व्हायला हवे का ?याबाबत त्यांना काय वाटते हे जाणून घेणे अतिशय आवश्यक आहे. कोविड 19 च्या परिस्थिती नंतरही ऑनलाईन

मूल्यमापन करणे योग्य होईल का किंवा त्याचा शिक्षकावर तान पडेल किंवा पडणार नाही हे सुद्धा जाणून घेणे आवश्यक आहे या सर्वांचा विचार करता प्राथमिक स्तरावरील विद्यार्थी हे वयोमानांनी लहान असल्यामुळे त्यांचे मूल्यमापन ऑनलाइन पद्धतीने करणे कितपत योग्य आहे हे जाणून घेण्यासाठी संशोधनकर्त्यांनी प्रस्तुत विषय संशोधनासाठी निवडला आहे

### समस्येचे विधान

नागपूर शहरातील प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांचा कोविड-१९ च्या परिस्थितीतील ऑनलाईन परीक्षेबाबतचा दृष्टिकोन - एक सर्वेक्षणात्मक अभ्यास

### कार्यात्मक व्याख्या

नागपूर शहर :- नागपूर महानगरपालीके अंतर्गत येणाऱ्या संपूर्ण भागाचा नागपूर शहरात समावेश होतो.

प्राथमिक स्तर शिक्षक :- इयत्ता एक ते सातवी पर्यंतच्या शिक्षकांचा समावेश प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांमध्ये होतो.

कोविड-१९ :- हा कोरोनाविषाणू आहे व पहिल्या संक्रमित व्यक्तीची डिसेंबर 19 मध्ये पॉझिटिव चाचणी झाल्याने भारतात याला कोविड-१९ म्हणतात.

ऑनलाईन परीक्षा :- कोविड-१९च्या परिस्थितीत विद्यार्थ्यांची परीक्षा ऑनलाइन घेण्यात आली ह्यामध्ये व्हाट्स अप, इंटरनेट, मोबाइल, गूगल मीट आदींचा उपयोग करण्यात आला.

### संशोधनाची उद्दिष्टे:-

1. जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षेबद्दलच्या असणाऱ्या माहितीचा अभ्यास करणे.
2. जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षा घेतांना आलेल्या समस्यांचा अभ्यास करणे.

3. जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांच्या ऑनलाइन परिक्षेसाठी पेपर तयार करताना येणाऱ्या समस्यांचा आढावा घेणे.
4. जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांचा ऑनलाइन परिक्षेबाबतच्या दृष्टीकोनाचा अभ्यास करणे

### संशोधनाची कार्यपद्धती

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने सर्वेक्षण पद्धतीचा वापर केलेला आहे.

### जनसंख्या

नागपूर शहरातील प्राथमिक स्तरावरील जिल्हा परिषदेचे संपूर्ण शिक्षक ही या संशोधनाची जनसंख्या आहे.

### न्यादर्श

प्रस्तुत संशोधनासाठी एकूण जनसंख्यामधून 1 ते 7 वर्गाला शिकविणाऱ्या जिल्हा परिषदेच्या 50 शिक्षकांची निवड हेतू पुरस्पर पद्धतीने करण्यात आली आहे. यात 25 महिला शिक्षक तर 25 पुरुष शिक्षक यांचा समावेश करण्यात आला आहे.

### संशोधनाची कार्यवाही

प्रस्तुत संशोधनासाठी संशोधकाद्वारे बंदिस्त प्रश्नावलीची निर्मिती गुगलफॉर्म या ऍप मध्ये करण्यात आली. प्रश्नावलीत उद्दिष्टानुसार प्रश्न टाकण्यात आले. पहिल्या उद्दिष्टानुसार सहा प्रश्नांची निर्मिती दुसऱ्या उद्दिष्टानुसार सात प्रश्नांची निर्मिती व तिसऱ्या उद्दिष्टानुसार पाच प्रश्नांची निर्मिती करण्यात आली व चवथ्या उद्दिष्टानुसार सात प्रश्नांची निर्मिती करण्यात आली. या प्रश्नांचे प्रतिसाद होय किंवा नाही या स्वरूपात घेण्यात आले.

तयार करण्यात आलेल्या गुगलफॉर्म मधील प्रश्नावलीला शिक्षकांना ऑनलाइन पद्धतीने पाठवण्यात आले व त्यांचे प्रतिसाद घेण्यात आले आणि त्यानुसार उद्दिष्टांचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन करण्यात आले.

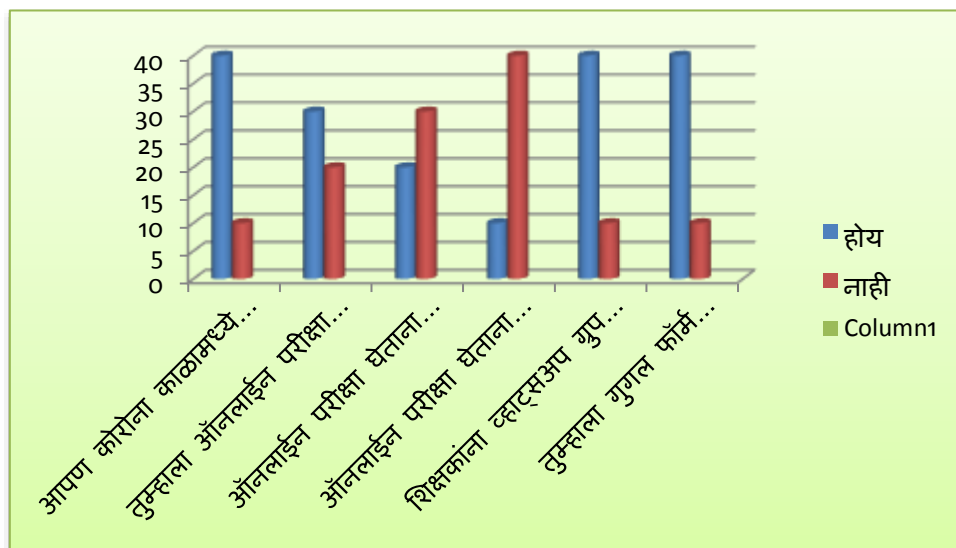
## उद्दिष्टांचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन

### उद्दिष्ट क्रमांक 1

1. जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांना ऑनलाईन परिक्षेबद्दलच्या असणार्या माहितीचा अभ्यास करणे.

अक्र	प्रश्न	होय	होय%	नाही	नाही%
1	आपण कोरोना काळामध्ये ऑनलाईन परीक्षा घेतल्या का?	40	80	10	20
2	तुम्हाला ऑनलाईन परीक्षा योग्य वाटल्या का?	30	60	20	40
3	ऑनलाईन परीक्षा घेताना तुमच्याकडे मोबाईल किंवा लॅपटॉपची सोय होतीका ?	20	40	30	60
4	ऑनलाईन परीक्षा घेताना तुम्ही कोणत्या सॉफ्टवेअरचा वापर केला का ?	10	20	40	80
5	शिक्षकांना व्हाट्सअप ग्रुप सारख्या सामाजिक संपर्क साधनांची माहिती आहे का ?	40	80	10	20
6	तुम्हाला गुगल फॉर्म सारख्या प्रतिसाद घेणार्या साधना बद्दल माहिती आहे का ?	40	80	10	20

### आलेख क्रं.1



उद्दिष्ट क्रमांक 1 चे विश्लेषण व अर्थानिर्वचन

1. आपण कोरोना काळामध्ये ऑनलाईन परीक्षा घेतल्या का? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांनी कोरोना काळामध्ये ऑनलाईन परीक्षा घेतल्या व 20% शिक्षकांनी कोरोना काळामध्ये ऑनलाईन परीक्षा घेतल्या नाही.

2. तुम्हाला ऑनलाईन परीक्षा योग्य वाटल्या का? असा प्रश्न विचारला असता 60% शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षा योग्य वाटल्या व 40% शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षा योग्य वाटल्या नाही.

3. ऑनलाईन परीक्षा घेताना तुमच्याकडे मोबाईल किंवा लॅपटॉपची सोय होती का? असा प्रश्न विचारला असता 40% शिक्षकांकडे सोय होती व 60% शिक्षकांकडे सोय नव्हती.

4. ऑनलाईन परीक्षा घेताना तुम्ही कोणत्या सॉफ्टवेअरचा वापर केला का? असा प्रश्न विचारला असता 20% शिक्षकांनी सॉफ्टवेअरचा वापर केला व 80% शिक्षकांनी सॉफ्टवेअरचा वापर केला नाही.

5. 80% शिक्षकांना व्हाट्सअप ग्रुप सारख्या सामाजिक संपर्क साधनांची माहिती आहे.

6. 80% शिक्षकांना गुगल फॉर्म सारख्या प्रतिसाद देणाऱ्या साधनांची माहिती आहे.

निष्कर्ष

1. बऱ्याच शिक्षकांनी कोरोना काळात परीक्षा ऑनलाईन घेतल्याचे निदर्शनास येत आहे.

2. बऱ्याच शिक्षकांना कोरोना काळात ऑनलाईन परीक्षा घेणे योग्य वाटले.

3. बऱ्याच शिक्षकांकडे संगणक लॅपटॉप मोबाइल यांची सोय होती.

4. फार कमी लोकांनी परीक्षेसाठी सॉफ्टवेअरचा वापर केला.

5. बऱ्याच शिक्षकांनी परीक्षेसाठी व्हाट्सअप ग्रुप सारख्या सामाजिक संपर्क साधनांचा वापर केला.

6. बऱ्याच शिक्षकांनी परीक्षेसाठी गुगल फॉर्मसारख्या प्रतिसाद देणार्या साधनांचा वापर केला.

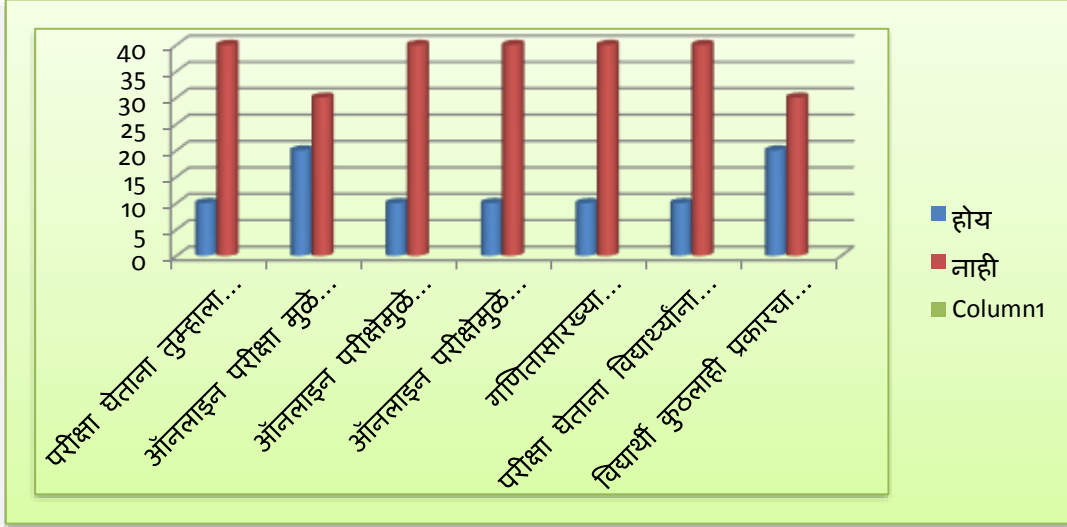
उद्दिष्ट क्रमांक 2

जिल्हा परिषदेच्या प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षा घेतांना आलेल्या समस्यांचा अभ्यास करणे.

अक्र	प्रश्न	होय	होय%	नाही	नाही%
1	परीक्षा घेताना तुम्हाला समस्या आल्या का?	10	20	40	80
2	ऑनलाइन परीक्षा मुळे सर्व कौशल्यांचे मूल्यमापन झाले असे तुम्हाला वाटते का?	20	40	30	60
3	ऑनलाइन परीक्षेमुळे प्रात्यक्षिक कार्याचे मूल्यमापन झाले का ?	10	20	40	80
4	ऑनलाइन परीक्षेमुळे भाषेतील विविध कौशल्यांचे मूल्यमापन झाले असे तुम्हाला वाटते का?	10	20	40	80
5	गणितासारख्या विषयातील सर्व पायऱ्यांचे व्यवस्थित मूल्यमापन झाले असे तुम्हाला वाटते का?	10	20	40	80
6	परीक्षा घेताना विद्यार्थ्यांना देण्यात येणार्या कालावधीची अडचण आली का ?	10	20	40	80
7	विद्यार्थी कुठलाही प्रकारचा गैरव्यवहार करता परीक्षा देत होते का?	20	40	30	60



## आलेख क्रं.2



### उद्दिष्ट क्रमांक दोन चे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन

1. ऑनलाईनपरीक्षा घेताना तुम्हाला समस्या आल्या का? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांनी समस्या नाही आल्याचे तर 20% शिक्षकांनी समस्या आल्याचे सांगितले.
2. ऑनलाइन परीक्षा मुळे सर्व कौशल्यांची मूल्यमापन झाले असे तुम्हाला वाटते का ?असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांनीसर्व कौशल्यांची मूल्यमापन नाही झाल्याचे तर 20% शिक्षकांनी सर्व कौशल्यांची मूल्यमापन झाल्याचे सांगितले.
3. ऑनलाइन परीक्षेमुळे प्रात्यक्षिक कार्याचे मूल्यमापन झाले का ?असा प्रश्न विचारला असता 20% शिक्षकांनाऑनलाइन परीक्षेमुळे प्रात्यक्षिक कार्याचे मूल्यमापन होते असे वाटते तर 80% शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षेमुळे प्रात्यक्षिक कार्याचे मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.
4. ऑनलाइन परीक्षेमुळे भाषेतील विविध कौशल्याचे मूल्यमापन झाले असे तुम्हाला वाटते का?असा प्रश्न विचारला असता 20% शिक्षकांनाऑनलाइन परीक्षेमुळेभाषेतील विविध कौशल्याचे मूल्यमापन होते असे वाटते तर 80%

शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे भाषेतील विविध कौशल्याचे मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.

5. गणितासारख्या विषयातील सर्व पायऱ्यांचे व्यवस्थित मूल्यमापन झाले असे तुम्हाला वाटते का ? असा प्रश्न विचारला असता 20% शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे गणितासारख्या विषयातील सर्व पायऱ्यांचे व्यवस्थित मूल्यमापन होते असे वाटते तर 80% शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे गणितासारख्या विषयातील सर्व पायऱ्यांचे व्यवस्थित मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.
6. परीक्षा घेताना विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या कालावधीची अडचण आली का ? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांनी अडचण नाही आल्याचे तर 20% शिक्षकांनी अडचण आल्याचे सांगितले.
7. विद्यार्थी कुठलाही प्रकारचा गैरव्यवहार करता परीक्षा देत होते का ? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांनी परीक्षेत विद्यार्थ्यांनी कोणताही गैरप्रकार केला नाही असे सांगितले तर 20% शिक्षकांनी गैरप्रकार केलेले आढळल्याचे सांगितले.

#### निष्कर्ष

1. बऱ्याच शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षा घेताना कोणत्याही समस्या आल्या नाही.
2. फार कमी शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे सर्व कौशल्याचे मूल्यमापन झाले असे वाटते.
3. बऱ्याच शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे प्रात्यक्षिक कार्याचे मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.
4. बऱ्याच शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे भाषेतील विविध कौशल्याचे मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.
5. बऱ्याच शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमुळे गणितासारख्या विषयातील सर्व पायऱ्यांचे व्यवस्थित मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.

6. फार कमी शिक्षकांना ऑनलाईन परीक्षेमध्ये कालावधीची अडचण आली.

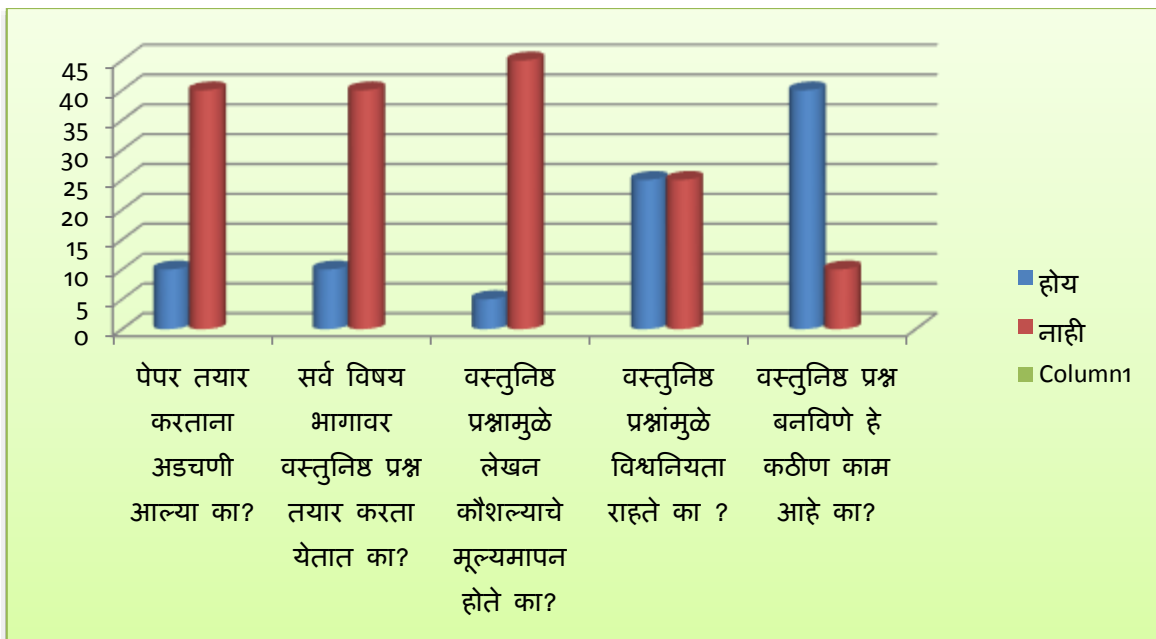
7. फार कमी शिक्षकांना विद्यार्थ्यांनी ऑनलाईन परीक्षेमध्ये गैरप्रकार केल्याचे आढळले.

उद्दिष्ट क्रमांक 3

प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांच्या ऑनलाईन परीक्षेसाठी पेपर तयार करण्यात येणार्या समस्यांचा आढावा घेणे.

अक्र	प्रश्न	होय	होय%	नाही	नाही%
1	पेपर तयार करताना अडचणी आल्या का?	10	20	40	80
4	सर्व विषय भागावर वस्तुनिष्ठ प्रश्न तयार करता येतात का?	10	20	40	80
2	वस्तुनिष्ठ प्रश्नांमुळे लेखन कौशल्याचे मूल्यमापन होते का?	5	10	45	90
3	वस्तुनिष्ठ प्रश्नांमुळे विश्वनियता राहते का?	25	50	25	50
5	वस्तुनिष्ठ प्रश्न बनविणे हे कठीण काम आहे का?	40	80	10	20

आलेख क्रं.3



### उद्दिष्ट क्रमांक तीन चे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन

1. पेपर तयार करताना अडचणी आल्या का ? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांना पेपर तयार करताना अडचणी आलेल्या नाही तर 20% शिक्षकांना पेपर तयार करताना अडचणी आल्या.
1. सर्व विषय भागावर वस्तुनिष्ठ प्रश्न तयार करता येतात का ? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांच्या मते पेपर तयार करताना सर्व विषय भागावर वस्तुनिष्ठ प्रश्न तयार करता येत नाहीतर 20% शिक्षकांना पेपर तयार करताना सर्व विषय भागावर वस्तुनिष्ठ प्रश्न तयार करताना अडचणी आल्या.
2. वस्तुनिष्ठ प्रश्नामुळे लेखन कौशल्याचे मूल्यमापन होते का ? असा प्रश्न विचारला असता 10% शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षेतील वस्तुनिष्ठ प्रश्नामुळे लेखन कौशल्याचे मूल्यमापन होते असे वाटते तर 90% शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षेतील वस्तुनिष्ठ प्रश्नामुळे लेखन कौशल्याचे मूल्यमापन होत नाही असे वाटते.
3. वस्तुनिष्ठ प्रश्नांमुळे विश्वनियता राहते का? असा प्रश्न विचारला असता 50% शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षेतील वस्तुनिष्ठ प्रश्नामुळे विश्वसनीयता कायम राहते असे वाटते तर 50% शिक्षकांना असे वाटत नाही.
4. वस्तुनिष्ठ प्रश्न बनविणे हे कठीण काम आहे का ? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांना वस्तुनिष्ठ प्रश्न बनवणे कठीण वाटते तर 20% शिक्षकांना वस्तुनिष्ठ प्रश्न बनवणे सोपे वाटते.

### निष्कर्ष

1. बऱ्याच शिक्षकांना ऑनलाइन परीक्षेचा पेपर तयार करताना अडचणी आलेल्या नाहीत.
2. बऱ्याच शिक्षकांच्या मते सर्वच विषय भागावर वस्तुनिष्ठ प्रश्न तयार करता येत नाही.

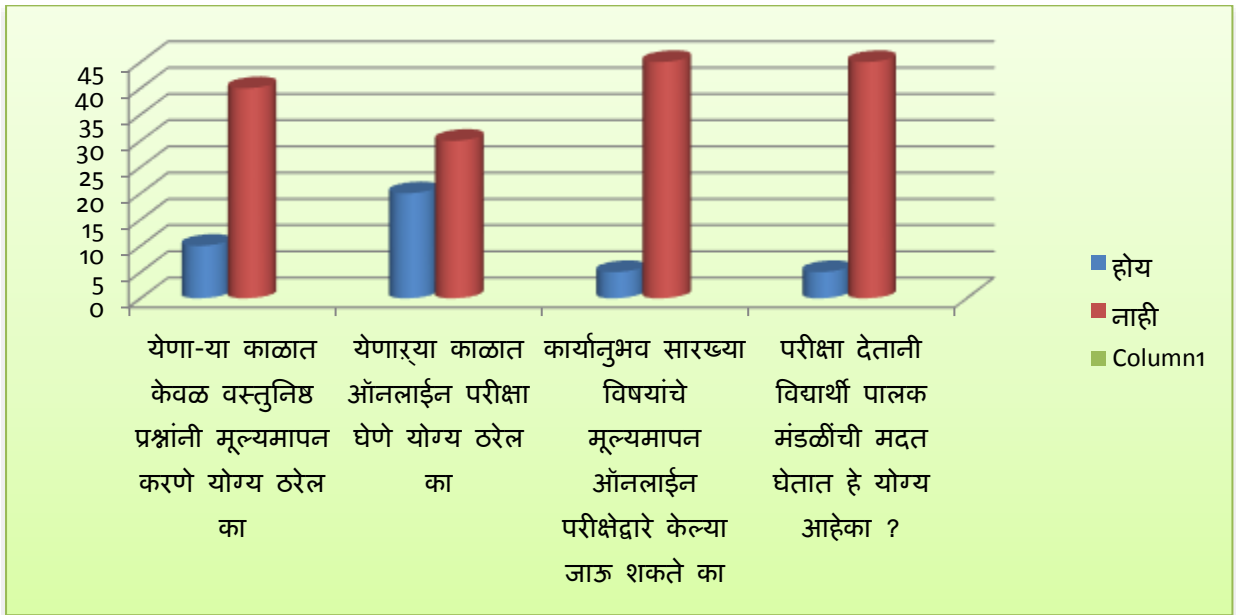
3. बऱ्याच शिक्षकांच्या मते वस्तुनिष्ठ प्रश्नामुळे लेखन कौशल्याचे मूल्यमापन करता येत नाही.
4. सर्वसामान्यपणे शिक्षकांना वाटते वस्तुनिष्ठ प्रश्नामुळे ऑनलाईन परीक्षेची विश्वसनीयता कायम राहते.
5. बऱ्याच शिक्षकांना वस्तुनिष्ठ प्रश्न बनवणे कठीण वाटते.

#### उद्दिष्ट क्रमांक ४

प्राथमिक स्तरावरील शिक्षकांच्या ऑनलाईन परीक्षेबाबत दृष्टीकोनाचा अभ्यास करणे

अक्र	प्रश्न	होय	होय%	नाही	नाही%
1	येणा-या काळात केवळ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांनी मूल्यमापन करणे योग्य ठरेल का	10	20	40	80
2	येणाऱ्या काळात ऑनलाईन परीक्षा घेणे योग्य ठरेल का	20	40	30	60
3	कार्यानुभव सारख्या विषयांचे मूल्यमापन ऑनलाईन परीक्षेद्वारे केल्या जाऊ शकते का	5	10	45	90
4	परीक्षा देतानी विद्यार्थी पालक मंडळींची मदत घेतात हे योग्य आहेका ?	5	10	45	90

#### आलेख क्रं.4



### उद्दिष्ट क्रमांक चार विश्लेषण व अर्थनिर्वचन

1. येणा-या काळात केवळ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांनी मूल्यमापन करणे योग्य ठरेल का? असा प्रश्न विचारला असता 80% शिक्षकांनी भविष्यात केवळ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांनी मूल्यमापन करणे योग्य ठरणार नाही तर 20% शिक्षकांनी भविष्यात केवळ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांनी मूल्यमापन करणे योग्य ठरेल असे म्हटले.
2. येणार्या काळात ऑनलाईन परीक्षा घेणे योग्य ठरेल का ? असा प्रश्न विचारला असता 60% शिक्षकांनी भविष्यात ऑनलाईन परीक्षा घेणे योग्य ठरणार नाही तर 40% शिक्षकांनी भविष्यात ऑनलाईन परीक्षा घेणे योग्य ठरेल असे मत दिले.
3. कार्यानुभव सारख्या विषयांचे मूल्यमापन ऑनलाईन परीक्षेद्वारे केल्या जाऊ शकते का ? असा प्रश्न विचारला असता 90% शिक्षकांनी कार्यानुभव सारख्या विषयांचे मूल्यमापन ऑनलाईन परीक्षेद्वारे केल्या जाऊ शकत नाही असे मत दिले तर 10% शिक्षकांनी कार्यानुभव सारख्या विषयांचे मूल्यमापन ऑनलाईन परीक्षेद्वारे केल्या जाऊ शकते असे मत दिले.
4. परीक्षा देतांनी विद्यार्थी पालक मंडळींची मदत घेतात हे योग्य आहे का ? असा प्रश्न विचारला असता 90% शिक्षकांनी विद्यार्थी परीक्षा देताना पालकांची घेतलेल्या मदतीस अयोग्य आहे असे मत दिले तर 10% शिक्षकांनी विद्यार्थी परीक्षा देताना पालकांची घेतलेल्या मदतीस योग्य असे मत दिले.

### निष्कर्ष

1. बऱ्याच शिक्षकांना असे वाटते की भविष्यात केवळ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांनी मूल्यमापन करणे योग्य ठरणार नाही.
2. बऱ्याच शिक्षकांना असे वाटते की भविष्यात ऑनलाईन परीक्षा घेणे योग्य ठरणार नाही.

3. बर्‍याच शिक्षकांना असे वाटते की कार्यानुभव सारख्या विषयांचे मूल्यमापन ऑनलाईन परीक्षेद्वारे केल्या जाऊ शकत नाही.
4. बर्‍याच शिक्षकांना असे वाटते की विद्यार्थ्यांनी परीक्षा देताना पालकांची मदत घेऊ नये.

### संदर्भ

- अलोणी अर्चना (2009). शैक्षणिक तंत्रविज्ञान व व्यवस्थापन. नागपूर: पिंपळापूरे पब्लीकेशन.
- अहेर, हिरा (1995). उदयोन्मुख भारतातील शिक्षण व समाज. नागपूर: विद्या प्रकाशन.
- आगलावे, प्रदिप (2000). संशोधन पध्दतीशास्त्र व तंत्रे. नागपूर: विद्या प्रकाशन.
- ओक, सुमन (2008). शैक्षणिक तंत्रविज्ञान. नागपूर: श्री विद्या प्रकाशन.
- कदम, चा. व आणि चौधरी वा.आ. (1996), शैक्षणिक मूल्यमापन. पुणे: नूतन प्रकाशन.
- कदम, बोर्दारडे (1995). शास्त्र आशययुक्त अध्यापन पध्दती. पुणे: नूतन प्रकाशन.
- करंदीकर, सु. (2010). उदयोन्मुख भारतीय समाजातील शिक्षण. पुणे: फडके प्रकाशन.
- कुंडले म. बा. (1985). अध्यापन शास्त्र आणि पध्दती. पुणे: व्हिनस प्रकाशन.
- कुंडले, म. बा. (1998). शैक्षणिक तत्त्वज्ञान व समाजशास्त्र. पुणे: श्री विद्या प्रकाशन.
- खरात, आ. वा. (2010). प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र. नागपूर: श्री विद्या प्रकाशन.
- गोखले, द.नं. (1982). परिक्षांची सुधारणा. पुणे: व्हिनस प्रकाशन.
- घोरमोडे, के. यु. (2007). भारतातील शैक्षणिक आयोग व समित्या. नागपूर: विद्या प्रकाशन.